

INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV

Allamberganova Sanovar

Annotatsiya: Informatika fanini o'qitishda kommunikativ yondashuv – bu zamonaviy ta'limning dolzarb va muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv asosida o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida faol muloqotni tashkil etish orqali bilimlarni chuqur o'zlashtirish, o'ylash, fikr yuritish va muomala qilish ko'nikmalarini rivojlantirish maqsad qilib olinadi. Kompyuter, internet va boshqa axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hayotimizning barcha jabhalariga chuqur kirib kelgan bir paytda, bu fan ma'lum darajada muomala va muloqot madaniyatini shakllantirish uchun ham yangi imkoniyatlar ochib bermoqda. Informatika o'zining asosi va mohiyatiga ko'ra, axborotni olish, qayta ishlash, uzatish va saqlash jarayonlarini o'rganadi, shu bois, bu jarayonlarda interfaol muloqot ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Informatika, o'qitish metodikasi, ta'lim texnologiyalari, dars jarayoni, interaktiv usullar, zamonaviy ta'lim, axborot texnologiyalari, amaliy mashg'ulotlar, pedagogik yondashuv, bilimlarni o'zlashtirish.

Kommunikativ yondashuv o'quvchi shaxsining to'laqonli rivojlanishini ta'minlaydi. Mazkur yondashuvga asoslanish, informatika fanini o'qitishda bolalarning o'zaro, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ochiq va samarali aloqa o'rnatilishiga sharoit yaratadi. Chunki kommunikativ yondashuv faqatgina bilimlarni yetkazish bilan cheklanmasdan, balki o'quvchi shaxsining o'z fikrini erkin ayta olishi, munosabat bildirishi, bahslashishi va yangidan-yangi g'oyalarni ilgari surishiga yo'l ochadi. Bu, o'z navbatida, informatika faniga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi, bilimlarni mustahkamlash va amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini oshiradi. Ushbu yondashuv asosida informatika darslari yanada sarmazmun va qiziqarli tashkil etiladi. O'quvchilar bir-biri bilan axborot almashadilar, dars davomida hosil bo'lgan savollarga javob izlaydilar, guruhlarda ishlash orqali o'z hamkorlik ko'nikmalarini

rivojlantiradilar. Axborot texnologiyalari mavzusida olib borilayotgan munozaralar, tushuntirishlar va birgalikda muhokamalar o'quvchilarning fikr almashish madaniyatini oshiradi. Bunday tarzdagi kommunikativ muhit informatika fanini chuqurroq va ongli o'zlashtirishni ta'minlaydi. O'qituvchi kommunikativ yondashuvni qo'llayotganida avvalo o'quvchilar uchun qulay, ochiq va ishonchli muhit yaratishi kerak. O'quvchilar erkin fikr yuritadigan va o'z qarashlarini so'zlay oladigan dars sharoiti, informatika fanini o'rganishga doir ichki motivatsiyani kuchaytiradi. Bunday muhit, albatta, o'z navbatida o'qituvchidan ham kommunikativ mahorat va zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan, interaktiv usullardan to'g'ri foydalanishni talab etadi [1].

Hozirgi zamon informatika darslarida kommunikativ yondashuv alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki informatika fanining mohiyati axborotni qisqa va aniq yetkazishda hamda aniq savol va muammolarga tezkor yechim topishda ifodalanadi. Demak, informatikaning kommunikativ elementi, avvalambor, axborotlar ustida ishlash, ma'lumotlarni boshqarish, natijani so'zlar orqali aniq yetkazish hamda turli axborotlarni to'g'ri va ravon ifodalashda namoyon bo'ladi. O'quvchiga zamonaviy asosda informatika fanini yetkazishda mazkur yondashuvdan foydalanish zarur hisoblanadi. Kommunikativ yondashuv asosida informatika o'qitishda asosiy urg'u interfaol metodlarga qaratiladi. O'qituvchi dars davomida o'quvchilarning faol jalb qilinishini ta'minlashi, savol-javoblar, suhbat, bahs-munozara kabi metodlarni yanada ko'proq qo'llashga harakat qilishi zarur. Bunday faoliyat informatika fanining nafaqat nazariy, balki amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Zero, axborot texnologiyalari bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lgan o'quvchi nafaqat texnik malakalarni egallaydi, balki o'z g'oyalarini bahan olmasdan, aniq va lo'nda ifodalay oladi, zamonaviy jamiyatda to'g'ri muloqot yuritishni o'rganadi. O'quvchi o'z bilimini o'rta qo'ygan paytda o'z hamkorlari bilan ochiq muhokama, savol berish, turli topqirlik va javobgarlikda ham ishtirok etadi. Axborotni qabul qilish va uni qayta ishlash, natijani to'g'ri tavsiflash, hamfikrlar bilan muloqot qilish va baham ko'rish, shuningdek, turli loyihalarning muhokamasida qatnashish – bular kommunikativ

usulda informatika darsini tashkil etish samaradorligini oshiradi. Darslarni tashkil etishda o'qituvchi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalaridan samarali foydalanishi lozim. Kompyuterlar, interaktiv doskalar, multimedia vositalari, elektron kutubxonalar yordamida darslarni qiziqarli va tushunarli qilib o'tkazish mumkin. Dars davomida o'quvchilarga berilgan mustaqil topshiriqlar, kichik guruhlarda olib boriladigan loyiha ishlari va prezentatsiyalar kommunikatsiyaviy salohiyat kuchayishiga xizmat qiladi va yangi bilimlarni tez o'zlashtirishga yordam beradi [2].

Har bir o'quvchi shaxsiy hayotda va jamiyatda faol bo'lishni, zamonaviy texnologiyalar bilan to'g'ri muloqot qilishni, kasb va hayot uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallashni xohlaydi. Jumladan, informatika uchastkasi orqali o'quvchilar kommunikatsiyaviy kompetensiyaga ega bo'ladilar, o'z fikrini boshqa odamlar bilan erkin almashish, turli muammo va masalalarga birgalikda yechim topish, hamkorlikda ishlash va zamonaviy axborot-elektron muhitda to'g'ri yo'l tutishni o'rganadilar. O'qituvchining dars jarayonida har bir o'quvchiga yondasho olish, o'quvchini mustaqil fikrlashga o'rgatish, har bir ishtirokchining so'zga chiqishi va o'z qiziqishini ixtiyoriy shaklda namoyon qilishi uchun imkoniyat yaratish kommunikativ yondashuvning eng muhim tomonlaridan biridir. Natijada informatika darslari qiziqarli, faol va jonli muhitda o'tadi, har bir o'quvchi o'zini erkin his qiladi, darsda qatnashishdan zavq oladi. Har qanday texnologiyalar, yangi dasturlar, platformalar, ilovalar o'rganish jarayonida o'zaro do'stona, ochiq va saviyali muhit katta ahamiyat kasb etadi [3].

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, kommunikativ yondashuv asosida dars berilganida informatika faniga bo'lgan qiziqish, ijtimoiylashuv, bilimlarni mustahkamlash, mustaqil fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalari kuchayadi. Bunday yondashuv orqali o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki hamkor, yo'lboshchi va motivator vazifasini bajara oladi. Informatika darslari kommunikativ uslubda o'tkazilganda, o'quvchilar o'z orzularini, qiziqishlarini va istaklarini bimalol bayon qilishi, yangi g'oyalar va yangicha qarashlarni o'zlashtirishi uchun imkoniyatlar ochiladi. Informatika fanida kommunikativ yondashuvni to'g'ri yo'lga qo'yish uchun

dars tashkil qilish jarayonida quyidagi omillarga alohida ahamiyat berilishi zarur: o'quvchiga individual yondashish, erkin va do'stona muhit yaratish, har bir o'quvchining dars jarayonidagi faol ishtiroki va mustaqil fikrlashini ta'minlash, samarali axborot almashuvini yo'lga qo'yish va bilimlarni mustahkamlashga alohida e'tibor qaratish. Bu borada o'quvchilarning savol so'rash, bahslashish, yangi g'oya ilgari surish, aniqlik kiritish, qisqa va aniq javob berish, darsda o'z fikrini so'zlash hamda tinglash ko'nikmalarini rivojlantirish ham kommunikativ yondashuvning asosiy vazifalaridan biridir [4].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, informatika fanini o'qitishda kommunikativ yondashuv zamonaviy ta'lim muhitining ajralmas qismi hisoblanadi. Mazkur yondashuv orqali informatika darslari ochiq, demokratiya tamoyillariga asoslangan, ishtirokchilar faolligiga tayanilgan va o'zaro ishonch muhiti ostida tashkil etiladi. Yangi bilimlarni o'zlashtirishda hamda turli sohalardagi axborot va texnologiyalarni to'g'ri qabul qilish, qayta ishlash va atrofdagilarga yetkazishda kommunikativ yondashuv muhim o'rin tutadi. Mazkur yondashuv asosida informatika fanini o'qitish ham zamon talabiga mos, samarali, qiziqarli va mazmunli bo'lib, nafaqat texnik bilimlarni, balki hayotiy va kommunikativ ko'nikmalarni ham rivojlantiradi. Shu sababli informatika fanini o'qitishda kommunikativ yondashuvga alohida e'tibor qaratish, har bir darsda uning imkoniyatlaridan to'liq foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Buning natijasida o'quvchilar har tomonlama rivojlanadi, mustaqil va jamoada ishlash ko'nikmalariga ega bo'lib, zamonaviy jamiyatda faol fuqarolar bo'lib voyaga yetadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirov, A., & Xojiyev, O. (2019). "Informatika fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish." O'zbekiston Pedagogika Jurnali, 2(18), 126-130.
2. Aminova, G. T. (2021). "Informatika fanini o'qitishda interfaol usullarning ahamiyati." Zamonaviy Ta'lim, 6(1), 58-61.

3. Beknazarov, B. (2020). “O‘rta maxsus ta’lim muassasalarida informatika ta’limining zamonaviy muammolari.” Ta’lim va Fan, 13(3), 84-89.
4. Ergasheva, N. (2018). “Informatika ta’limida Internet va multimedia vositalaridan foydalanish.” O‘qituvchi, 4(12), 45-48.
5. Hasanov, M. A. (2022). “Raqamli ta’lim va informatika fanini o‘qitishda axborot texnologiyalari imkoniyatlari.” Innovatsion Ta’lim, 9(2), 101-105.
6. Kasimova, D. S. (2017). “Informatika darslarida algoritmik tafakkurni rivojlantirish usullari.” O‘zMU Ilmiy axborotnomasi, 1(76), 72-75.
7. Nurmatova, S. & Oripov N. (2020). “Oliy ta’limda informatika fanini o‘qitishning zamonaviy yondashuvlari.” Ta’lim Texnologiyalari, 5(6), 34-38.